

کوهپایه اصفهان

فهرست زیر درباره بخش کوهپایه اصفهان نوشته شده و با اقرار به اینکه ممکن است افتادگی و یا نواقصی داشته باشد انتشار آنرا مفید میدانم و به امید آنکه دانشمندان محلی در تکمیل و توضیح آن قدمی بردارند .

مرحوم حاج شیخ حسن خان جابری انصاری (در تاریخ اصفهان) چاپ ۱۳۳۳ قمری می نویسد :

کوهپایه طرف مشرق [اصفهان] مایل به شمال و ابتدایش هفت فرسنگ و انتها قریب بیست و پنج فرسنگ و کوهستان آنجا منتهی بحدود نایبین شده آبش از قنواتی است عمیق که غالباً بسنگ بر خورده و به مشقت قطره آبی بیرون آورده و مردمانش از کسب و صنعت نان می خورند .

عبای قهپایه معروف و سفاری هرند مشهور و دهات معظم ویر و هرند و جبل و جشوقان و قهی و فشارک و سجزی و زفره و مزارع وسط و کوچک دیگر هم دارد و در کوهستان و بیابان به قلیل آبی زراعت می کنند تریاکش بسیار خوب و غله اش کفاف مردم خود را نداده از دویدشتین می خرند و جمع دیوانی هفت هزار و پانصد و هشتاد تومان که بمیزان بنیچه جمع بسته اند .

در جغرافیا و اسامی دهات کشور جلد ۹ - ۱۰ ، ۳۶ آبادی بشرح زیر یاد شده و جمعیت آن به نقل از نام و جمعیت نقاط مسکونی استان اصفهان .

سرشماری آبان ۱۳۴۵ ، در مقابل آن آمده .

۱ - آبچوبه ، ۷۸ نفر .

۲ - اروجه ، ۱۷۶ نفر .

۳ - باقرآباد ، ۱۸۰ نفر .

۴ - باد افشان ، ۲۰۳ نفر .

۵ - برزآباد ، ۸۵ نفر .

۶ - تودشک ، ۸۷۰ نفر .

۷ - تودشکچو ، ۹۶۴ نفر .

۸ - جبل ، سی و چند دهکده متصل به یکدیگر را جبل گویند و از میان

آنها کردآباد ، تینجان ، هریرزه (حریصه) را ذکر می کنیم . امامزاده ای

بنام شاه ناصر در ناحیه جبل و شاعری بنام میرزا نصرالله شاه ناصر متوفی ۱۳۸۴

قمری برخاسته (۱) .

- ۹ - جزء (= گزه) ۵۶۳ نفر . يك امامزاده در این آبادی مدفون است .
- ۱۰ - جشوقان ، ۵۴۱ نفر ، ابومسلم بن محمدعلی احمد جشوقانی از کاتبان قرن یازدهم و دهم هجری (۲) .
- ۱۱ - چندابه ، ۳۰۷ نفر .
- ۱۲ - خان آباد ، ۸۲ نفر .
- ۱۳ - حاجی آباد .
- ۱۴ - حاجی حسن .
- ۱۵ - حسین آباد .
- ۱۶ - حاجی آباد کویا .
- ۱۷ - دولت آباد .
- ۱۸ - دختر آباد .
- ۱۹ - زفره - ۱۸۴۸ نفر ، دارای مسجد قدیمی بسال ۷۹۱ قمری .
وازعلمنا و شعرا و دانشمندان این آبادی : سید مرتضی شریفتی ۲ - شیخ ابوالقاسم مشهور به حاج آخوندزفره ای ۳ - محمدعلی رجاء (۳) و دیگران . آب کانی ۵ آب گرم ، ۱۲ کیلومتری این آبادی قرار دارد .
- ۲۰ - سجزی (= سگری) ۱۲۷۷ نفر . ناصر خسرو علوی دسفرنامه خود موقی که اذامنهان عازم نایین بود از این آبادی اسم می برد .
- ۲۱ - شریف آباد .
- ۲۲ - علون آباد ۷۹۷ نفر .
- ۲۳ - فشارك ۸۱۵ نفر و از علمای این روستا ۱ - آقا سید محمد فشارکی
- ۲ - ملا محمد باقر فشارکی ۴ - شیخ جعفر فشارکی (۴) امامزاده احمد در ۲ کیلومتری این آبادی میباشد .
- ۲۴ - قهی - ۶۳۷ نفر ، میرزا محمد باقر قهی ساکن همدان و رئیس قریه شیخیه آن شهر (۵) .
- ۲۵ - کچی ، ۶۵۲ نفر .
- ۲۶ - کبریت ، ۱۴۹ نفر .
- ۲۷ - کوهپایه (= قهپایه = کویا = ویر) ۲۲۴۲ نفر و از بزرگان و فضلا و علمای آنجا ۱ - قاضی اسد کویایی مقیم کاشان ۲ - حاج آقا سید سیدالدین هاطلی کوهپایه ای ۶ - حسین سخنیار مسرود ۷ - عبدالرسول بهروان
- ۸ - عبدالرسول قهپایه ای (= سید احمد) ۹ - ملازمان ناطق ۱۰ - سید محمد سمید بن قاسم طباطبائی و دیگران (۶) مدتی روزنامه (ندای هزیر) به مدیریت عبدالرسول جهانمردی در این محل منشر شده .
- ۲۸ - گریز ، ۱۰۳ نفر .

- ۲۹ - مشکنان ، ۵۸۸ نفر، ناصر خسرو علوی در سفرنامه خود موقعی که اذاسفهان عازم نایین بوده اذاین آبادی اسم می برد .
- ۳۰ - میر لطف الله ، ۱۳۱ نفر .
- ۳۱ - ملا احمد .
- ۳۲ - ورتون (= ورتون) ۴۰۳ نفر . قدیمترین جایی که نام آنرا دیدمام (عیاسنامه) تألیف محمد طاهر وحید قزوینی تصحیح ابراهیم دهگان که شاه عباس ثانی برای شکار به ورتون رفته .
- ۳۳ - وج ۱۷۸ نفر .
- ۳۴ - هاشم آباد ۴۴۲ نفر .
- ۳۵ - هرند - ۳۳۶۹ نفر، از علما و دانشمندان این محل ۱ - حاج شیخ یحیی فاضل هرندی ۲ - ملا بدیع الزمان هرندی ۳ - حاج محمد مهدی ۴ - ملا محمد مهدی ۵ - آقا محمد جعفر هرندی ۶ - حاجی محمد حسین - نایب الصدور ۷ - حاج میرزا محمد تقی هرندی ۸ - میرزا محمد باقر شیخ - الاسلام ۹ - میرزا عبدالملی هرندی ۱۰ - میرزا عبدالحمین خوشنویس ۱۱ - میرزا ابوتراب هرندی و . . . (۷) درمجله باستانشناسی و هنر ایران شماره ۵ بهار و تابستان ۴۹ بقلم مهندس باقر آیت الله زاده شیرازی مقاله « آب انبار های حاشیه کویر » مربوط به این محل است . نخستین دبستان جدید در حوزه کوهپایه در آبادی هرند تأسیس و بسال ۱۳۰۹ خورشیدی این دبستان به بروجن منتقل شده و در آن تاریخ مرکز بخش نیز دبستان جدید نداشته - روزنامه وقیام هرند ، بمدیریت رضا اسلامی مدتی منتشر شد .
- ۳۶ - یزدی .
- دو مطلب ناگفته ماند :
- ۱ - روستایی ها در دهستان و بخش کوهپایه قابل ذکر ندانند : امامزاده قاسم یا ۳۵۸ نفر و مقبره مرحوم امامزاده ای بهمان اسم ۲ - مزرعه شور با ۴۴۸ نفر ۳ - یکلنگی با ۲۰۱ نفر و غیره .
- ۲ - دهستان رویدشتین ضمن این بخش است و معرفی آن به مقاله دیگر موکول می شود .

فرمان اسب دوانی

نظر به ترویج و ترقی جنس اسب در ممالک محروسه ایران و تشویق اهالی مملکت به اسب‌ها، یک در سواری و تاخت و تاز و عراد و کالسکه و غیره بکار و ضرور است در این تاریخ فرخنده اجازه نامه فرمودیم که در دارالخلافه تهران تشکیل یک شرکت خاصه داده لوازم اسب دوانی و نمایش انواع اسب‌ها را چنانکه معمول بممالک است بدهد. شرکت مزبوره که در تحت حمایت خاصه اعلیحضرت همایون شاهنشاهی است از اینسال الی سی سال شمسی امتیاز انحصار به اسب - دوانی دارد و در تمام این مدت باستاد و ابنیه و متعلقات آن هیچ حقوق و منال دیوانی گذاشته نمی‌شود و از جانب سنی الجوانب همایون ما یک قطعه زمین واقعه در کنار خندق محدود به حدود مشروح ذیل بمملکت مرحمت و واگذار می‌شود که میدان اسب دوانی و غرفات ممبر مردانه و زنانه و امکانه لازمه برای عموم تماشاچیان و اصطبل و باغچه و قهوه‌خانه و همانخانه بنا نمایند و همچنین بعهده... که یک غرفه و کاخ مخصوص سلطنتی برای قدوم همایون ما بنا نماید و در موسم و ایام اسب دوانی خاصه وجود مسعود همایون ما باشد مقرر آنکه شرح مرحمت نشان همایون را در دفاتر خلود دوام دولت ثبت نموده از شواپ تحریف مصون نمایند و در عهده شناسند. شهر جمادی الثانی ۱۳۰۸.

(نقل از کتاب خطی و منحصر به فرد صورت امتیازنامهها)

بقیه از صفحه ۶۸۹

- ۱ - تذکره القیوردانشمندان اصفهان . تذکره شمرا اصفهان .
- ۲ - فهرست کتابخانه وزیری یزد جلد ۱ ص ۴۴ فهرست کتابخانه مجلس ج ۱۶ ص ۴۶ .
- ۳ - تذکره القیوردانشمندان و بزرگان اصفهان ، زفره شرح حال علما و شمرا و آداب و رسوم .
- ۴ - مکارم الثار ص ۱۴۳۶ تذکره القیوردانشمندان و بزرگان اصفهان ص ۱۶۴-۱۶۵-۲۸۵ .
- ۵ - فهرست مؤلفین مشار ص ۴۴ تذکره القیوردانشمندان ۱۶۶ .
- ۶ - تذکره القیوردانشمندان و بزرگان اصفهان ۲ تاریخ کاشان .
- ۷ - مکارم الثار ص ۱۵۲-۱۵۳-۱۵۴ تذکره القیوردانشمندان و بزرگان اصفهان .